

Een pui van de Atlantische zeeswaluwe, Nighthingale Island, maart 2005.
Foto: Gerard Ouwerneel.

kele Engelse en Zuid-Afrikaanse universiteiten en de Rothschild Foundation zijn partners. Donaties zijn welkom. Zie daarvoor <http://www.goughisland.com/>.

Natuurlijk heeft de geslaagde ontrating van South Georgia ertoe bijgedragen dat men de megaklus van de ontzuizing van Gough aandurfte. De gang van zaken op het in het zuidelijke deel van de Grote Oceaan gelegen eiland Henderson doet inzien, dat succes niet verzekerd is. Daar vond een paar jaar geleden een twee miljoen dollar kostende actie plaats om het eiland te ontdoen van de naziaten van door Polynesiëse zeevaarders achtergelaten ratten, die een bedreiging vormen voor onder andere de Murphy's Stormvogel en bovendien de unieke flora. Ook die actie werd ondernomen door de RSPB en het bestuur van de Pitcairnelanden. Daar kwamen echter niet alle ratten om. Nu zijn er weer 100.000. Onderzoek wees uit dat 95% van de stormvogelpullen in minder dan een week na uitkomen zijn opgeconsumeerd. Onderzoekers menen te weten wat bij de eerste actie misgegaan is en zinnen nu op een vervolg. Ook de actie op het eiland Henderson is geen sinecure, want het dichtstbijzijnde continent ligt op vijfduizend kilometer afstand.

Gough, net op de voorgrond resten van een vroegere roest, maart 2006.
Foto: Gerard Ouwerneel.

■ G.L. Ouwerneel, Maasdam, e-mail: glb@xs4all.nl.

LITERATUUR:
Cleland, J.RSPB (2018): 2020 vision for Gough Island to eradicate mice that prey on albatross chicks. British Birds e-newsletter issue 43.
Meijer, P.C. (2005): Muis eet albatros. In: 'Vogels kijken langs de digitale snelweg', aflevering 53. *het Vogeljaar* 53(6):266-270.
National Geographic (2010): 80 Rats exploded into 100,000 by avoiding poison.
Osley, D. & P. Scollard (2007): Albatrosses, Petrels and Shearwaters of the World.
Ryan, P. (2008): Tristan da Cunha and Gough Island. British Birds 101:586-606.

Een gaatje in de hemel

Jaap Kranenburg

Niet altijd heb ik vogels geassocieerd met de dood. Aanvankelijk vond ik ze alleen maar lastig en lelijk, zoals die duiven die toen ik klein was elk voorjaar ons balkonnetje wekenlang blokkeerden door er hun nest te bouwen. De eerste keer was dat nog wel spannend, vooral toen er eieren kwamen, maar daarna kropen er na een tijdje vieze, kleisnatte monstertjes uit. Wat waren die duivenjongen lelijk! Heel anders dan de donzige eendenkuikens die ik wel eens in de gracht voorbij had zien komen. Lelijk of niet, met de dood hadden ze weinig te maken. Integendeel, op ons achterbalkonnetje ontstond elk voorjaar nieuw leven.

De dood kwam pas in beeld toen ik ging logeren op de boerderij van een oom in Groningen. Ik zal een jaar of acht daar zijn geweest. Het eerste wat me

balkonduiven. En ze voortbrachten! Ik fluwelen klanken van op ronde, brede vleugels zwerften en soms zo dichtbij kwamen, de kuif op hun wapperen, als reusdurend.

Volgens dicht ik, zo kan vlogen er ook rond, met *'hubi'*. Toen ik mijn neven het niet wisten. 'Maar we worden ik met en toen ik ze vroeg wat ze bedoelden, begonnen ze alleen maar harder te lachen. Het mooiste geluid vond ik de eindeloze stroom rond elkaar kringelende tonen, zonder uitschieters omhoog of omlaag en toch heel gevarieerd dat ergens uit een onzichtbare bron hoog in de lucht kwam en het lege landschap van een permanente basistoon voorzag.

Mijn neven spraken niet zo positief over vogels. Ze sloten er liever op. Dan pakten ze hun buks en vuurden op alles wat vloog, bij voorkeur op de kraaien die in de bomen rond de boerderij zaten. Het frustreerde hen mateloos dat ze nooit iets raakten. Ze vonden dat ik het als stadsgeloei ook maar eens moest proberen, maar omdat ik geen zin had om op kraaien te schieten, richtte ik recht omhoog, op een stipje hoog boven me in de lucht.

'Dat raak ik toch nooit', dacht ik. Terwijl mijn neven geelhelden om de onthandige manier waarop ik de buks vasthield en rondom mij de weidse vogels hun luidruchtig concert opvoerden, drukte ik af. Een harde knal, een hapering in de kakofonie, een plof in het gras. Mijn neven stuurden me sprakeloos aan en raapten het doorboorde lijkie op. Het was de eerste keer dat ik een Veldteluierwerk van dichtbij zag. Hij was iets groter dan een mus en had vergelijkbare kleuren en grote donkere ogen die me dof aanstaarden. Op zijn kop een kuifje dat er slapjes bijhing. Het ergste vond ik de rode druppels die uit het snaveltje sijpelden, als zichtbare laatste tonen van zijn in bloed gesmoorde zang.

Want terwijl de andere vogels de draad weer oppakten, hoorde ik heel goed welk geluid er aan

In het park is 's morgens tussen de afwisselende en elkaar aflossende vogelkanten ook het slijpe lende lijfje van de Roodborst hoorbaar.
Foto: Henk Harmsen.

ontbrak, het was dat krachtige, ononderbroken lied ergens ver boven mijn hoofd. Met één enkel schot had ik de grondtoon uit de lucht geschooten.

De mensen die zich nog herinneren dat het voorjaar op het platteland vol Veldleeuwen was die hoog in de lucht hun minutenlange liedjes al fladderend en draaiend ten gehore brachten, hebben intussen de pensioengerechtigde leeftijd wel bereikt.

Dat fatale schot mocht me dan het respect van mijn neven hebben opgeleverd, achteraf lijkt het wel alsof het een startschot was. Sindsdien is het aantal Veldleeuwen met maar liefst 95% afgenomen. In de herfst is er nog wel eens een kleine opleving als noordelijke vogels hier op dooreis zijn, maar zangvluchten voeren die helaas niet uit. Soms moet je tevreden zijn met wat je nog hebt. Het is het ontelinge en sombere verhaal van een ontwikkeling in de landbouw die elk orenbabeleken uit onze weilanden heeft gezuiverd.

Toch zou je kunnen verdedigen dat die Veldleeuw niet helemaal voor niets was gestorven, want zijn dood wekte mijn fascinatie voor die rare vliegende en zingende wezens, die honkvastheid met vleugels combineren. Wezens die ergens in de Sahel overwinteren en in het voorjaar weer dezelfde nestrplaats opzoeken als het jaar ervoor, onder dezelfde dakpan, in dezelfde boom. Ik ontdekte de louterende schoonheid van hun gezang en stond soms voor zonsopkomst al in het park te zwijmelen op de elkaar aflossende en aanvullende vogelkanten. De vroeger Zanglijsters met hun nerveuze 'geroeptoeter', de plotselinge overmacht aan Merels, elkaars echo spelend, elkaar overstromend, de mezen en de duiven, vol levenslust duikend in de dichtvloeiende gaten van het conifer. Het slijpelende liedje van de Roodborst, het weer moedig inspelen van de Frits en het monomane gedram van de Tijfjaar. Als afsluiting het ongeslagen mussenvolk, brabbelend tot diep in de ochtend.

Het raakte mij diep, zoals mijn bukskogelje de leeuwerik had getroffen. Maar dat is misschien ietwat bombastisch geformuleerd. Tegelijk vond ik het vogelkijken ook een beetje onbevredigend. Mijn vriendjes verzamelden postzegels, munten, autoplakjes of speldjes, allemaal heel lastbaar. Je kon het vol trots aan anderen laten zien. Vogels kun je niet inplakken of opspleiden, ik moest het doen met de plakjes in een vogelboek en wat lijfsjes van soorten die ik had gezien of gehoord.

Zelfs het monogame gedrag van de leeuwerik als ik zwijmelen in het park ontdekte ik het slijpe lende lijfje van de Roodborst hoorbaar.
Foto: Henk Harmsen.

met bleekwater en uiteindelijk had ik een helderwit idee van een vogel dat ik met Velpen op een stuk karton plakte met een labeltje eronder. In de plaats van vage observaties van wegluchthende dieren ontstond er een tastbare verzameling.

Ik ontdekte dat een jongen uit de buurt ook scheldels spaarde. Samen gingen we op kadaververjaakt. Wat waren we blij toen we crachtler kwamen dat we koppelen van allerlei gevogelte van Konijnen, Hazen en reet en gewoont bij de poelert konden halen. Ons hoogste doel was een mensenschedel. Voor hem was het slechts een kwestie van geduld, vertelde hij.

Deccemia heb ik niet naar ze omgekoken, maar tijdens de begratenis van een oud-collega, een jaar of vijf geleden, kwamen de vogels voor mij opnieuw tot leven. De man was een fervent vogelaar die altijd enthousiast over zijn passie vertelde en omdat mijn

Volgens mijn neven waren die rondvliegende vogels, die eruitzagen als reusachtige langpootmuggen, Gritto's.
Foto: Archieff het Vogeljaar.

Bij de begrafenis van een oud riepje op een prachtige ochtend, hoorde ik een vogel in groten getale aan- en afvliegen van de Merel in de herkenning.
Foto: Henk Hamisen.

in de kinderijid opgedane kennis niet geheel was verwaagd, had hij er graag met mij over gepriat.
Op zijn begrafenis was het prachtig weer, de eerste moote lentedag, alsof de natuur iets goed te maken had. Ook de vogels waren in groten getale aanwezig en probeerden wan- hopen boven het lawaai uit te komen van de snelweg vlakbij, waar het leven verder zoefde alsof er niets aan de hand was. Ik herkende de geluiden: Merels, Vinken, mezen, een Winter- koning, en Zanglijster.
Toen de kist langzaam het graf in daalde, verstomde hun gezang op slag alsof één van hen een setijde had gegeven. Ongeveer een minuut later kwam het concert weer op gang. Die daar zo aanwezige vogels zorgden niet alleen voor een heilig dñt-vn, het werd een soort opstanding. Hun gezang wakte opnieuw het voorjaar in mij. Het bespeelde dezelfde gevoelige snaar die mij als kind vroeg deed optaan om naar het oetendkoor te luisteren. Gevoelige snaren mogen tijdens het ouder worden vaak wat verslapen, deze stond meiten als vanouds strak gespannen.
Alsof er niet een heel leven tussen heeft gezeten zweef ik opnieuw met een vrekkijker door parken, velden en natuurgebieden. Geen schiedels nu, geen associaties met de dood, nee, ik kijk weer omhoog, naar de levende vogels.
Niet zo lang geleden werd ik vóór zonsop- gang wakker gezongen door een Merel die

■ Jaap Kranenborg, Uithoorn, e-mail: jaap.kranenborg@gmail.com.

Korte Mededelingen

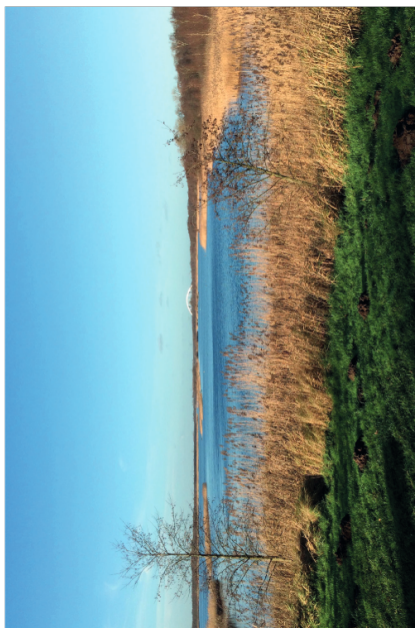
Europees Diploma Naardmeer verlengd
Het Europees Diploma voor de bescherm- de natuurgebieden van het Naardmeer is verlengd tot 2029. Deze belangrijke onder- scheiding wordt uitgereikt door de Raad van Europa voor uitmuntend natuurbescher. Het Naardmeer is het vierde gebied in Neder- land met deze onderscheiding. De andere gebieden zijn: de Boschplaat, de Weerribben en Wieden en de Oostvaardersplassen. In de 46 lidstaten van de Raad van Europa hebben slechts 74 natuurgebieden deze bij- zondere status. Het Naardmeer is het oudste natuurnatuurmonument in Nederland en kreeg het diploma voor het eerst in 2004.

Erkenning voor uitmuntend natuurbescher
Boswachter Luc Hoogenstein: 'Het Europees Diploma kun je zien als een soort Miché- lin-ster voor het omgaan met beschermde natuurgebieden. Een erkenning voor de natuurwaarden die we de afgelopen jaren

gerealiseerd hebben in het Naardmeer.' Hij roemt de inzet van vrijwilligers. Waterkwaliteit
De Raad van Europa is onder de indruk van de stappen die gezet zijn met betrekking tot het verbeteren van de waterkwaliteit. Dat ziet men terug in de krauswervegetaties, die het alleen goed doen als de waterkwaliteit optimaal is. Dat geldt ook voor de sierlijke Wisnuitbelen, een zeer zeldzame soort die zich recent in het Naardmeer heeft geves- tigd dankzij de goede waterkwaliteit. Er is niet alleen aandacht voor het water, want er zijn bijvoorbeeld ook met succes netten ge- plaatst langs de rietstroken waar Pijperreigers broeden. Deze netten voorkomen dat ganzen het jonge riet niet kunnen opeten. Dat leverde meer en sterker riet, waardoor de populatie in het Naardmeer bijna verdubbelde.

Bron: <https://www.natuurnatuurmonumenten.nl/natuurbescher/naardmeer/natuurbescher-europees-diploma-voor-uitmuntend-natuurbescher>

GVV

Het oudste natuurnatuurmonument van Nederland, het Naardmeer, werd in 2004 door de Raad van Europa onderscheiden tot Europees Diploma voor uitmuntend natuurbescher. Onlangs is deze belangrijke onderscheiding verlengd tot 2029.
Foto: Rob Kelle.